

Δήμητρα Παπαδοπούλου
Καθηγήτρια Νομικής Σχολής
Πανεπιστημίου Αθηνών

Σεμινάριο ΕΣΔΙ – Επιμόρφωση Δικαστών 28/6, 5/7, 6/9/2021

Ημερομηνία Επεξεργασίας: 29.9.2021

«Ο νέος νόμος για την συνεπιμέλεια»

N. 4800/2021

I.- Να δούμε τι προέβλεπε μέχρι σήμερα ο ΑΚ καθώς και κάποιες γενικές έννοιες. Σύμφωνα με την θεωρία (αλλά και το κείμενο του νόμου):

Ο ανήλικος τελεί πάντα υπό γονική μέριμνα. Αν ζουν και οι δύο γονείς, η γονική μέριμνα ασκείται από **κοινού** από τους δύο γονείς (1510 § 1). Αν ζει ένας από τους γονείς ασκείται μόνον από αυτόν (1510 § 2).

Υπενθυμίζω ότι η γονική μέριμνα **περιλαμβάνει** την επιμέλεια του προσώπου του τέκνου (1510 § 1 εδ. β΄) την διοίκηση της περιουσίας του και την εκπροσώπηση του τέκνου.

Ειδικότερα δε η **επιμέλεια** περιλαμβάνει ιδίως την ανατροφή, επίβλεψη μόρφωση εκπαίδευση του ανηλίκου, καθώς και τον προσδιορισμό του τόπου διαμονής του (1518 ΑΚ).

Πάντα γινόταν διάκριση μεταξύ της **γονικής μέριμνας** και της **άσκησής της**. Κατά κανόνα όσοι είναι δικαιούχοι ή υπόχρεοι της γονικής μέριμνας (οι φορείς) συγχρόνως την ασκούν.

Υπάρχουν όμως περιπτώσεις κατά τις οποίες κάποιος γονέας παραμένει φορέας της γονικής μέριμνας αλλά του **αφαιρείται η άσκηση** (π.χ. 1532 ΑΚ) – με δικαστική απόφαση. Ίσως και με Εισαγγελική διάταξη (1532 § 3).

Βεβαίως ο φορέας μπορεί να **εκπέσει** από την γονική μέριμνα αυτοδικαίως (1537 ΑΚ εδ. α΄) ή κατόπιν δικαστικής αποφάσεως (1537 ΑΚ εδ. β΄).

Μερική αφαίρεση της άσκησης της γονικής μέριμνας υπάρχει μέχρι σήμερα, π.χ. όταν το δικαστήριο μετά την διάσταση ή το διαζύγιο, **κατανέμει** την άσκηση της γονικής μέριμνας αναθέτοντας στον ένα γονέα την επιμέλεια και στον άλλον την διοίκηση της περιουσίας του ανηλίκου.

II.- Ερχόμαστε πλέον στον νέο νόμο: Με τα άρθρα 3 – 14 ο νόμος τροποποιεί τον ΑΚ και σ΄ αυτό θα επικεντρωθούμε. Ήδη με το άρθρο 2 ο νόμος ορίζει το αντικείμενό του: είναι «η αναμόρφωση των σχέσεων μεταξύ γονέων και τέκνου μετά τη διακοπή της συμβίωσης το διαζύγιο, την ακύρωση του γάμου ή τη λύση του συμφώνου συμβίωσης».

Επομένως η γονική μέριμνα και η άσκησή της συνεστώτος του γάμου, δεν επηρεάζεται κατ' αρχήν από τον νέο νόμο.

Τι ίσχυε μέχρι τώρα σε περίπτωση διαζυγίου κλπ;

Το δικαστήριο, το οποίο κατά κρατούσα γνώμη επιλαμβανόταν της υποθέσεως, και υπό τους όρους του 1513 ΑΚ, μπορούσε να αναθέσει στον έναν γονέα την

επιμέλεια και στον άλλον την διαχείριση της περιουσίας κατανέμοντας λειτουργικά την άσκηση της γονικής μέριμνας – αυτό μάλιστα ήταν η συνήθης πρακτική – ή όλη την άσκηση της γονικής μέριμνας ή να κατανείμει την άσκηση και χρονικά (η λεγόμενη εναλλασσόμενη διαμονή), ή και να αναθέσει την άσκηση από κοινού στους δύο γονείς, εάν αυτοί είχαν συμφωνήσει για την κατοικία του παιδιού. Στην πράξη το δικαστήριο ακολουθούσε συνήθως την λειτουργική κατανομή, αναθέτοντας την επιμέλεια στη μητέρα.

Με τον νέο νόμο, 1513 ΑΚ, καθιερώνεται η συνέχιση της κοινής άσκησης της γονικής μέριμνας μετά το διαζύγιο κλπ., **εκ του νόμου** – νόμιμο σύστημα – δεν ρυθμίζει πλέον το θέμα η δικαστική απόφαση, αλλά ο νόμος. Τι σημαίνει νόμιμο σύστημα; σημαίνει ότι ισχύει, αν οι γονείς δεν ορίσουν άλλως. Είναι ένα opt – out σύστημα, αν δηλαδή, οι γονείς δεν κάνουν τίποτα, ισχύει η συνεπιμέλεια, η συνδιαχείριση της περιουσίας και συνεκπροσώπηση του ανηλίκου.

Εύκολα μπορεί να θέσει κανείς το ερώτημα: Αφού οι γονείς ζούν πλέον χωριστά, με ποιόν θα μένει το παιδί; Μήπως αυτό σημαίνει **και** με τους δύο, μήπως ισχύει η λεγόμενη εναλλασσόμενη κατοικία; Η απάντηση σε αυτό βρίσκεται στο 1518 ΑΚ. Στο άρθρο αυτό, ορίζεται ότι στο περιεχόμενο της επιμέλειας περιλαμβάνεται και ο προσδιορισμός του τόπου διαμονής. Άρα οι ασκούντες συνεπιμέλεια γονείς συναποφασίζουν και για τον τόπο διαμονής· το παιδί μένει, όπου συμφωνήσουν οι γονείς, στον πατέρα, στην μητέρα, έχει εναλλασσόμενη κατοικία κλπ. Τι θα γίνει, αν διαφωνούν οι γονείς; - Αυτό θα το δούμε γενικά: τι συμβαίνει επί διαφωνίας.

III.- Γεννήθηκε ένα θέμα, διότι, στο νομοσχέδιο που έφερε ο Υπουργός προς ψήφιση υπήρχε η λέξη **εξίσου**, δηλαδή το άρθρο είχε τη διατύπωση: στις περιπτώσεις διαζυγίου «... και οι δύο γονείς εξακολουθούν να ασκούν από κοινού και **εξίσου** την γονική μέριμνα». Πολλά λέχθηκαν για το εξίσου, ότι αυτό **δήθεν** στήριζε την **ισόχρονη** κατανομή της γονικής μέριμνας, να μένει το παιδί ίσο χρόνο με τον έναν και τον άλλον γονέα. Ο υπουργός ούτε διέψευσε, ούτε επιβεβαίωσε τα σχετικά με την έννοια του εξίσου. Μένει στα δικαστήρια να την προσδιορίσουν.

Κατά την γνώμη μου, η έννοια του «εξίσου» είναι ποσοτική, αλλά δεν αναφέρεται στον χρόνο. Σημαίνει ότι αποδίδεται ίση αξία στον καθένα από τους ασκούντες την γονική μέριμνα, ο ίδιος σεβασμός και αναγνώριση της συμβολής του στην άσκηση της γονικής μέριμνας. Είναι εξίσου γονείς και οι δύο, ανεξάρτητα με ποιόν μένει π.χ., το παιδί, κανένας δεν είναι πιο πολύ γονέας από τον άλλον. Έχουν

εξίσου σημαντικό ρόλο και ίσης κοινωνικής σημασίας αναγνώρισης της συμβολής. Το κριτήριο είναι ποσοτικό, αλλά όχι με την έννοια του χρόνου, αναφέρεται στην σπουδαιότητα του ρόλου.

Στην αιτίαση μάλιστα ότι δεν μπορεί να εξακολουθούν κάτι το οποίο δεν υπήρχε πριν (: το σχέδιο νόμου έλεγε: «εξακολουθούν να ασκούν από κοινού και εξίσου την γονική μέριμνα»), ενώ στον ΑΚ 1510 άσκηση γονικής μέριμνας κατά τον γάμο κλπ... ορίζεται ότι οι γονείς ασκούν από κοινού (και όχι εξίσου) την γονική μέριμνα, η απάντηση ήρθε με την προσθήκη της λέξης «εξίσου» στην ΑΚ 1510. Έτσι και το άρθρο 1510 ΑΚ ορίζει πλέον, μετά την τροποποίησή του ότι: «Η μέριμνα για το ανήλικο τέκνο είναι καθήκον και δικαίωμα των γονέων (γονική μέριμνα) οι οποίοι την ασκούν από κοινού και εξίσου». Ίσως αυτή είναι η μόνη αλλαγή στις σχέσεις γονέων – τέκνων συνεστώσεως της συμβίωσης.

Είπαμε ότι οι δύο γονείς ασκούν, μετά το διαζύγιο κλπ. από κοινού την επιμέλεια, διοίκηση της περιουσίας και εκπροσώπηση του τέκνου (εκτός, αν αποφασίσουν άλλως). Αν αποφασίσουν άλλως, ισχύει κατ' αρχήν η συμφωνία.

Αρα αποφασίζουν από κοινού για όλα – συνεπιμέλεια. Είδαμε, τι περιλαμβάνει, δεν έχουμε αλλαγή στην § 1 του 1518 ΑΚ.

Επισημαίνω δύο σημεία: Πρώτον η ενίσχυση της ανάπτυξης της προσωπικότητας του τέκνου (1518 § 2), και τα σωφρονιστικά μέτρα.

Και οι δύο αυτές παράμετροι υπήρχαν καθώς και η ΑΚ 1518 § 3 στο παλαιό δίκαιο. Ο νέος νόμος εισήγαγε το εξής: δεν υπήρχε ως περιεχόμενο της επιμέλειας το περιλαμβανόμενο στην 1518 § 4 ΑΚ, ότι δηλαδή ο κάθε γονέας πρέπει να ενισχύει την σχέση του παιδιού με τον άλλο γονέα, τους αδελφούς του (και τους ετεροθαλείς) και με την ευρύτερη οικογένεια του άλλου γονέα, ιδίως αν οι γονείς δεν ζουν μαζί, ή ο άλλος γονέας έχει αποβιώσει, θα έλεγα ακόμη και αν αυτό έχει συμβεί μετά από διαζύγιο κλπ. π.χ. διότι η διατήρηση εκ μέρους του επιζώντος γονέα της εικόνας του γονέα που έχει αποβιώσει, έστω και μετά από διαζύγιο κλπ. είναι κομβικής σημασίας για την ψυχική ηρεμία του παιδιού που έχει χάσει τον άλλον γονέα και γνωρίζει ότι δεν μπορεί να δημιουργήσει σχέση με αυτόν ή δεν έχει αρκετές αναμνήσεις από τον αποβιώσαντα. Η διάταξη εφαρμόζεται και συνεστώσεως της συμβίωσης.

Σ' αυτήν την περίπτωση νομίζω ότι είναι κυρίως στην πρωτοβουλία καθενός γονέα η καλλιέργεια των σχέσεων του παιδιού με την δική του οικογένεια.

IV.- Οι γονείς επομένως αποφασίζουν για όλα τα θέματα από κοινού, όχι μόνο σε περίπτωση διαζυγίου κλπ., αλλά και κατά την διάρκεια της συμβίωσης. Από τον κανόνα αυτόν υπάρχουν δύο εξαιρέσεις:

Ο γονέας με τον οποίο μένει το τέκνο (και μάλιστα εκάστοτε), έχει δικαίωμα να αποφασίζει και ενεργεί μόνος του τις πράξεις που είναι «συνήθειες» και που είναι «επείγουσες». Αυτό συμβαίνει και συνεστώτος του γάμου. 1516 § 1: Ενώ έχουμε κοινή άσκηση της γονικής μέριμνας, ο καθένας από τους γονείς επιχειρεί και μόνος του πράξεις που αναφέρονται στην καθημερινή ζωή του ανηλίκου καθώς και τις επείγουσες.

Οι αναφερόμενες στην καθημερινή ζωή πράξεις «συνήθειες» πράξεις είναι όλες εκείνες που επαναλαμβάνονται, οι πράξεις ρουτίνας της ζωής του παιδιού. Τι θα φάει το παιδί, πότε θα παίξει, πότε θα διαβάσει, πότε θα δει τηλεόραση, τι ώρα θα κοιμηθεί.

Το σύνολο των πράξεων αυτών συνιστά την καθημερινότητα του παιδιού. Και η ρύθμιση αυτή ενισχύει, κατά τη γνώμη μου, την συνεπιμέλεια, με το βλέμμα στραμμένο στην πραγματικότητα. Αφού οι γονείς δεν ζουν μαζί, δεν μπορούν και να επιχειρούν μαζί αυτές τις πράξεις, εξάλλου αυτό συμβαίνει και συνεστώσης της συμβίωσης των γονέων. Όταν το παιδί μένει με τον μπαμπά, γιατί η μαμά είναι στην δουλειά της, ο μπαμπάς ενεργεί τις πράξεις που γίνονται τις ώρες αυτές και εμπίπτουν στο πρόγραμμα του παιδιού τις ώρες αυτές. Έτσι, ο μπαμπάς θα ετοιμάσει το παιδί για το σχολείο, θα το συνοδεύσει εκεί, θα του ετοιμάσει το μεσημεριανό του, θα το πάει στο πάρκο κλπ, στα αγγλικά κλπ.

Αντίστοιχα, όταν η μαμά είναι με το παιδί. Το ίδιο και για τα επείγοντα. Θα ανέμενε κανείς, έτσι ήταν και στο σχέδιο της επιτροπής, ότι το ίδιο θα συνέβαινε και όταν οι γονείς δεν ζουν μαζί, για τις ώρες που το παιδί βρίσκεται με καθένα από τους γονείς.

Οι δύο γονείς **συναποφασίζουν** μεν ότι το παιδί θα παρακολουθήσει μαθήματα αγγλικών κάθε Τρίτη και Πέμπτη 4-6 στο συγκεκριμένο φροντιστήριο.

Αλλά κάθε Τρίτη και Πέμπτη, ο γονέας με τον οποίο το παιδί διαμένει, συνοδεύει το παιδί στο φροντιστήριο ή το περιμένει να γυρίσει ή προετοιμάζει τα μαθήματά του. Αν το παιδί διαμένει με την μητέρα και έχει δικαίωμα επικοινωνίας με τον πατέρα, αυτά ισχύουν για τον χρόνο που το παιδί είναι με τον έναν ή τον άλλον γονέα, για τον αντίστοιχο λόγο.

Όμως, ο νέος νόμος έχει περιλάβει μία, κατά την γνώμη μου, λανθασμένη ρύθμιση. Ενώ και μετά την λύση του γάμου ισχύουν τα ανωτέρω για τις καθημερινές/συνήθειες και τις επείγουσες πράξεις, ο νόμος (1513 ΑΚ εδ. β΄) ορίζει ότι ο γονέας με τον οποίο διαμένει το παιδί ενεργεί μόνος του αυτές τις πράξεις «κατόπιν προηγούμενης ενημέρωσης του άλλου γονέα». Αυτό σημαίνει μια εξαντλητική, ανώφελη, στρεσογόνα και πρόσφορη για έναρξη διαπληκτισμών υποχρέωση, που συνίσταται στην υποχρέωση του γονέα με τον οποίο διαμένει το παιδί, να ενημερώνει τον άλλο γονέα για κάθε βήμα της καθημερινής ζωής του παιδιού ή για το ημερήσιο πρόγραμμα του παιδιού με αποτέλεσμα ο γονέας να μην έχει ως προτεραιότητα τη μέριμνα για το παιδί αλλά την ενημέρωση του άλλου γονέα!!!

Αν οι γονείς θέλουν να τηρήσουν την υποχρέωση αυτή του νόμου, εν τέλει θα δίνουν ο ένας στον άλλον – και κυρίως αυτός που βρίσκεται περισσότερες ώρες με το παιδί, ο γονέας με τον οποίο το παιδί διαμένει – πλήρη στοιχεία και της καθημερινής δικής του ζωής με έναν προσβλητικό για την προσωπικότητά του τρόπο. Μέσω δηλαδή του προγράμματος του παιδιού θα γίνεται, ειδικά όταν τα παιδιά είναι μικρά, ενημέρωση και για το καθημερινό πρόγραμμα ζωής του άλλου γονέα. Η καθιέρωση της υποχρέωσης αυτής δείχνει καχυποψία και δυσπιστία για τον γονέα με τον οποίο διαμένει το παιδί, του οποίου αμφισβητείται εκ των προτέρων η επάρκεια και η ικανότητα κρίσεως, και μάλιστα σε θέματα ήσσονος σημασίας, συνιστά δε άνιση αντιμετώπιση του υπόχρεου σε ενημέρωση γονέα, ίσως δε και ελεγκτή συνταγματικά (4 Σ). Κατά την γνώμη μου η ρύθμιση αυτή είναι ανεφάρμοστη και υποσκάπτει/υπονομεύει τον θεσμό της συνεπιμέλειας.

Αντίθετα, **μετά** την διενέργεια μιας επείγουσας πράξης, ο γονέας, αφού δράσει προς κάλυψη της ανάγκης προς όφελος του παιδιού, οφείλει να ενημερώσει τον άλλο γονέα (π.χ. συνοδεύει το παιδί στο νοσοκομείο και ενημερώνει τον άλλο γονέα).

V.- Τι συμβαίνει όταν οι γονείς, υποχρεούμενοι σε συναπόφαση, διαφωνήσουν, είτε συνεστώτος του γάμου, είτε μετά την λύση του;

Το 1512 όριζε ότι προσφεύγουν στο δικαστήριο προς επίλυση της διαφωνίας τους. Με τον νέο νόμο, προστέθηκε ότι οι γονείς καταβάλλουν προσπάθεια για την εξεύρεση κοινά αποδεκτών λύσεων. Άρα το δικαστήριο αποφασίζει επί διαφωνίας για συγκεκριμένο θέμα (Η επιτροπή μας είχε προτάξει την διαμεσολάβηση και νομίζω εύστοχα, είναι προνομιακό σημείο αυτό για την διαμεσολάβηση και από πλευράς ταχύτητας).

VI.- Επιστώ την προσοχή σας ότι η ΑΚ 1512 είναι γενική διάταξη και ισχύει σε όλες τις περιπτώσεις, αν οι γονείς διαφωνούν για επιμέρους ζητήματα.

Είναι όμως πιθανόν, να διαφωνούν για πολλά επί μέρους ζητήματα, να μην μπορούν να συμφωνήσουν γενικά για την ανατροφή του παιδιού, να μην λειτουργεί η εκ του νόμου συνεπιμέλεια. Αυτό μπορεί να συμβαίνει είτε διότι έχουν διαφορετικές απόψεις, είτε διότι ο ένας γονέας θεωρεί όλα τα ζητήματα (ακόμη και τις καθημερινές επαναλαμβανόμενες πράξεις) αντικείμενο συναπόφασης, ή ο άλλος γονέας όλες τις πράξεις καθημερινές και δεν αναμένει τον άλλον να συν – αποφασίσει, είτε διότι ο Α γονέας αδιαφορεί και δεν ενδιαφέρεται να συμπράξει με τον Β κ.ο.κ. Αυτά είναι εγγενή προς την συνεπιμέλεια. Ακόμη και στην περίπτωση που υπάρχει συμφωνία, αυτή μπορεί να μην τηρείται, ή να είναι μη λειτουργική, ή εξ αρχής να ήταν ή κατέστη αντίθετη προς το συμφέρον του τέκνου.

Σε κάθε περίπτωση ο καθένας από τους γονείς μπορεί να προσφύγει στη διαμεσολάβηση. Αν τελικά όμως διαφωνήσουν και δεν επιτύχει η διαμεσολάβηση, τότε προσφεύγουν στο δικαστήριο. Φαίνεται, σε περίπτωση ύπαρξης συμφωνίας που δεν τηρείται, είναι μάλλον απρόσφορη η διαμεσολάβηση. Αν ήθελαν, θα άλλαζαν τη συμφωνία.

Τι μπορεί να κάνει το δικαστήριο; Η § 3 του άρθρου 1514 ΑΚ λίγο παραλλάσσει από την ισχύουσα στον ΑΚ 1513. Το δικαστήριο μπορεί: α) να καταλείψει την άσκηση της γονικής μέριμνας λειτουργικά (π.χ. στον έναν την επιμέλεια στον άλλον την διαχείριση της περιουσίας, στον έναν την εκπαίδευση του ανηλίκου, στον άλλον την καθημερινή φροντίδα, κλπ.) ή και χρονικά, ανάλογα με την περίπτωση.

- Να εξειδικεύσει τον τρόπο άσκησης στα κατ' ιδίαν θέματα, π.χ. παραμένει η συνεπιμέλεια και η διαμονή με τον γονέα Α αλλά ο γονέας Β θα συνοδεύει το παιδί στις λογοθεραπείες ή σε ένα άθλημα κλπ.

- Να αναθέσει συνολικά την άσκηση της γονικής μέριμνας στον έναν γονέα – ή σε έναν τρίτο, αν οι δύο γονείς, λ.χ., δεν μπορούν να ανταποκριθούν.

β) Να διατάξει πραγματογνωμοσύνη (π.χ. από παιδοψυχίατρο) ή τη λήψη οποιουδήποτε άλλου μέτρου.

γ) Να διατάξει διαμεσολάβηση, αν π.χ. κρίνει ότι υπάρχει προοπτική συμφωνίας. Και μάλιστα προβλέπει την επανάληψη της διαμεσολάβησης που διακόπηκε ή τον ορισμό νέου διαμεσολαβητή από το ίδιο το δικαστήριο – αυτό είναι κάτι εντελώς νέο.

Όταν το δικαστήριο προχωρήσει σε απόφαση, θα πρέπει να λάβει υπόψη του (1514 ΑΚ § 3 εν τέλει) τους ως τότε δεσμούς του τέκνου με τους γονείς και τους

αδελφούς του, καθώς και τυχόν συμφωνίες που έκαναν οι γονείς του τέκνου κατά την άσκηση της γονικής μέριμνας.

Θα λάβει όμως υπόψη του και τα κριτήρια που αναφέρθηκαν πιο πάνω, στην ανάλυση του άρθρου 1511 ΑΚ § 2 εδ. β' με σεβασμό στην ισότητα... 1511 ΑΚ § 3 (point system).

Τα λοιπά κριτήρια: κοινωνική δράση και προσωπικότητα γονέων, ικανότητα προσαρμογής στις σύγχρονες ανάγκες, σταθερότητα των συνθηκών διαβίωσης εκάστου γονέα, περιβάλλον, επάγγελμα κλπ., όχι όμως η υπαιτιότητα στο διαζύγιο (εκτός αν ενδεικνύει άλλα χαρακτηριστικά π.χ. ο σύζυγος Α είναι χρήστης ουσιών, χαρτοπαίκτης κλπ.), η περιουσιακή κατάσταση, η θρησκεία κλπ. 1511 ΑΚ §§ 2, 3, 4.

Επίσης ανάλογα με την ωριμότητα του τέκνου, θα λάβει υπόψη τη γνώμη του 1511 ΑΚ § 4. Βέβαια, ανάμεσα σε όλα αυτά τα κριτήρια και τις παραμέτρους δεν υπάρχει ρητά ως κριτήριο και η καταλληλότητά του/ικανότητά του κάθε γονέα να αναθρέψει το παιδί είναι όμως κατά την γνώμη μου αυτονόητη.

Αν το δικαστήριο εκδώσει απόφαση με την οποία αναθέτει στον έναν αποκλειστικά την άσκηση της γονικής μέριμνας, υπάρχει ειδική πρόβλεψη.

VII.- Ειδικά προβλέπεται η αλλαγή διαμονής του παιδιού π.χ. ο γονέας που έχει την επιμέλεια του παιδιού μετακομίζει από την Αθήνα στην Κόρινθο, την Λευκάδα, το Άμστερνταμ, το Κίεβο, το Σύδνεϋ. Είναι αυτονόητο ότι, στο πλαίσιο της συναπόφασης, και η αλλαγή διαμονής πρέπει να συναποφασιστεί. Αλλά, αν ο γονέας έχει την αποκλειστική επιμέλεια, ο προσδιορισμός του τόπου διαμονής του παιδιού ανήκει σ' αυτόν που ασκεί την αποκλειστική επιμέλεια (1518 ΑΚ § 1 εν τέλει). Ανακύπτει επομένως το ζήτημα μόνον επί αποκλειστικής επιμέλειας. Σ' αυτήν την περίπτωση, το δικαίωμα του γονέα να προσδιορίσει τη διαμονή του παιδιού περιορίζεται από το δικαίωμα επικοινωνίας του άλλου γονέα (1519 ΑΚ § 2). Έτσι, ο γονέας που έχει την επιμέλεια με το παιδί μπορούν να μεταβάλλουν ελεύθερα την διαμονή τους, αν δεν βλάπτεται ουσιωδώς το δικαίωμα επικοινωνίας του άλλου γονέα. Δεν πρόκειται μόνον για θέμα αποστάσεως χιλιομετρικής, αλλά για την επίδραση της αλλαγής διαμονής στην άσκηση του δικαιώματος επικοινωνίας, π.χ. δυσκολία πρόσβασης από το ένα κοντινό νησί σε άλλο, καμία δυσκολία πρόσβασης σε μεγαλύτερη απόσταση εντός Αττικής.

Η ρύθμιση είχε περιληφθεί στο σχέδιο της επιτροπής μας, πριν την συζήτησή του όμως το Υπουργείο το εισήγαγε αυτοτελώς, τον Αύγουστο του 2020. Περιελήφθη επί πλέον και στον νέο νόμο εν τέλει.

Εφιστώ την προσοχή ότι δεν εμποδίζεται εν τέλει η μετακίνηση του επιμελητή γονέα, εξαρτάται όμως από την συμφωνία του γονέα που έχει την επιμέλεια με τον γονέα που έχει επικοινωνία ή από δικαστική απόφαση. Άρα, πρακτικά, ο προτιθέμενος να αλλάξει διαμονή με το παιδί, ενημερώνει τον γονέα που έχει την επικοινωνία για την επικείμενη αλλαγή διαμονής και επιδιώκει την συμφωνία του. Συνήθως τότε, θα αλλάξει και η άσκηση του δικαιώματος επικοινωνίας, κατά χρόνο (π.χ. αραιότερα και μακρότερα διαστήματα, πιθανόν κατανομή κόστους για επισκέψεις του γονέα που επικοινωνεί στον νέο τόπο διαμονής του παιδιού ανάμεσα σ' αυτόν και στον γονέα που διαμένει με το παιδί, ενδεχομένως και αλλαγή της επιμέλειας).

Αν η συμφωνία είναι ανέφικτη, ο προτιθέμενος να αλλάξει διαμονή γονέας θα προσφύγει στο δικαστήριο, προβάλλοντας τους λόγους αλλαγής της διαμονής (π.χ. ανεύρεση εργασίας ενός άνεργου γονέα σε άλλη πόλη ή και χώρα, μετάθεση, νέος γάμος, επανασύνδεση με την γενέτειρα κ.ο.κ.). Κατά την γνώμη μου η επιδίωξη της συμφωνίας με τον έχοντα την επικοινωνία δεν είναι αναγκαίο στάδιο, ο προτιθέμενος να μετακινηθεί γονέας μπορεί να προσφύγει στο δικαστήριο απευθείας, ίσως δε σε ορισμένες περιπτώσεις επιβάλλεται, π.χ. ενδοοικογενειακή βία.

Το δικαστήριο οφείλει, νομίζω, να είναι πολύ ευαίσθητο με το θέμα αυτό. Αφενός διότι τίθεται επί τάπητος και η προσωπική ελευθερία του επιμελητή – γονέα να μετακινηθεί, αλλά και διότι, όπως σε όλες τις δίκες που αφορούν το παιδί, πρέπει να προστατευθεί πρώτα το συμφέρον του παιδιού. Αν θα μπορούσε να γίνει μια ιεράρχηση θα ήταν κατά τη γνώμη μου, συμφέρον του παιδιού – ελευθερία μετακίνησης – δικαίωμα επικοινωνίας. Πολλοί παράγοντες πρέπει να σταθμιστούν. Π.χ. η ευκολία πρόσβασης του έχοντος δικαίωμα επικοινωνίας γονέα, έστω και με οικονομικό κόστος, το οποίο πρέπει να κατανεμηθεί με κάποιο τρόπο (π.χ. μετακίνηση από την Αθήνα στο Ηράκλειο, πρόσθετα έξοδα ταξιδιού, ξενοδοχείου, τόσο για την διαμονή του γονέα, όσο και ως χώρου επαφής με το παιδί), η αλλαγή περιβάλλοντος για το παιδί, η αποκοπή από συγγενείς, η αλλαγή σχολείου και λοιπών δραστηριοτήτων, η μετακίνηση του παιδιού σε χώρα της αλλοδαπής με αμφίβολης αποτελεσματικότητας αναγνώριση και εκτέλεση αλλοδαπών αποφάσεων, ο λόγος της αλλαγής διαμονής (π.χ. υπηρεσιακή μετάθεση, την οποία δεν μπορεί να αρνηθεί ο

επιμελητής γονέας) κ.ο.κ. Κατά τη γνώμη μου, ενώ η σχετική δίκη ξεκινάει με δεδομένη (λόγω της απόφασης αποκλειστικής επιμέλειας) την καταλληλότητα του επιθυμούντος να μετακινηθεί γονέα μπορεί, ανάλογα και με τη στάση του έχοντος την επικοινωνία γονέα, να καταλήξει ακόμα και σε αλλαγή του προσώπου του γονέα που έχει την επιμέλεια.

Τέτοιου τύπου δίκες, είναι δύσκολες, ιδίως για μετακινήσεις στην αλλοδαπή και ιδίως για χώρες εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης, διότι λανθασμένη εκτίμηση μπορεί είτε να αποξενώσει εντελώς το παιδί από τον έναν γονέα, είτε να περιορίσει την ελευθερία κινήσεως του άλλου γονέα.

Τέτοιες υποθέσεις έχουν ήδη απασχολήσει τα δικαστήρια και προσωπικά πιστεύω ότι θα δημιουργηθεί μία σταθερή νομολογία, η οποία θα τίθεται ως βάση για την εκδίκαση κάθε επιμέρους υποθέσεως, ώστε να γίνονται οι αντίστοιχες προσαρμογές.